

In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Actum et datum in conventu Cracoviensi generali, feria secunda proxima post dominicam Oculi anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo tertio [10 III 1523], regni nostri anno decimo septimo, praesentibus reverendissimo ac reverendis in Christo patribus dominis Ioanne Lasski archiepiscopo Gnesnensi, legato nato et primate, Ioanne Conarski Cracoviensi, Mathia Drzewiczki Wladislaviensi, Petro Thomiczki Posnaniensi et regni nostri vicecancellario, Raphaele Leszczynski Premisliensi et electo Plocensi, Iacobo Chelmensi, episcopis, Andrea Crziczki electo Premisliensi, necnon magnificis, venerabilibus et generosis Nicolao de Dambrowicza castellano Cracoviensi et exercituum regni nostri capitaneo generali, Cristophoro de Schidlowyecz palatino et capitaneo Cracoviensi et regni nostri cancellario, Nicolao de Ludbrancz Posnaniensi, Andrea de Thanczin Sandomiriensi, Ioanne Zaramba de Calynowa Calissiensi, Stanislawo de Coszelecz Siradiensi, Nicolao de Coszelecz Brestensi et capitaneo Dobrzynensi, Hieronimo de Lassko Iuniwladislaviensi, Ottha de Chodecz Russiae generali et Haliciensi, Colomiensi capitaneo, Martino de Camyenyecz Podoliae et praefecto militum nostrorum in terris Russiae, Ioanne Bochothnyczki de Oleschnyca Lublinensi, Andrea de Cutno Rawensi, palatinis, Luca de Gorka Posnaniensi et capitaneo Maioris Poloniae generali, Nicolao de Schidlowyecz Sandomiriensi et regni nostri thesaurario, Venceslao de Ostrorogk Calissiensi, Ioanne comite de Tharnow Woynicensi, Ianussio Swirczewski Wislicensi ac Ropczicensi et Trebowliensi capitaneo, Ioanne de Coszelecz Iuniwladislaviensi, Ioanne de Thanczin Lublinensi, Ioanne de Tharnow Byecensi et tenentario Pilnsensi, Georgio Crupsky de Orchow Leopoliensi, Adamo de Drzewyca Radomiensi, Ianussio Lathalski Landensi et capitaneo Iuniwladislaviensi, Ioanne de Wyeczwna Plocensi et capitaneo Brathianensi, Stanislawo Myeleczki Zawychostensi, Stanislawo de Sprowa Zarnowiensi et capitaneo Opoczniensi, Stanislawo Thomyczki Myedzirzecensi, Mathia Gosthinski Szremensi, Ioanne Cobilensky Rosperiensis, Nicolao Wolski Sochaczowiensi, magistro curiae Reginalis Maiestatis capitaneoque Lanczkorunensi, castellanis, Stanislawo de Chodecz marschalco regni nostri ac Leopoliensi capitaneo, Petro Kmytha de Wissnycze marschalco curiae nostrae ac Scepusiensi, Premisliensi et Colensi capitaneo, Ioanne Lathalski Gnesnensi, Cracoviensi et Lanciciensi, Ioanne Carnkowski Scarbimiriensi praepositis, Nicolao Zamosczki cantore Sandomiriensi, Ioanne Górski archidiacono Posnaniensi, canonicis Cracoviensibus, secretariis nostris, Silvestro Ozarowski succamerario nostro ac Zawychostensi capitaneo, Nicolao Thomyczky tribuno Lanciciensi, praefecto stabuli nostri ac Costensi, Pisdrensi et Coninensi capitaneo, Ioanne Tharlo de Szczekarzowicze incisore regni nostri et aliis quam plurimis dignitariis aulicisque nostris, testibus circa praemissa fidedignis, sincere et fidelibus nobis dilectis.

Datum per manus praefati reverendi in Christo patris domini Petri episcopi Posnaniensis et regni nostri vicecancellarii, sincere nobis dilecti.

Sigismundus rex subscripsit.

II. LITTERAE RESTIUM

A. Litterae primarum restium, ut ingruente necessitate, aliis litteris declaranda, unusquisque ad locum designatum in vim hostilem reprimendam veniat.

Sigismundus, Rex Poloniae etc. Universis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, dignitariis, officialibus, burgrabiis et nobilitatum communitatibus, advocatis et scultetis ceterisque subditis nostris, terras regni nostri ubilibet incolentibus et praesertim terram N. et districtum N. de iure et consuetudine ad expeditionem bellicam obligatis, sincere nobis et fidelibus dilectis gratiam nostram regiam. Magnifici, generosi, nobiles, famati et providi, sincere nobis et fideles dilecti!

Agentes hic conventum generalem novissimum omni cura et sollicitudine nostra et consiliariorum nostrorum tentavimus et perquisivimus aliquos alios modos opportunos, quibus regnum a continuo impetu infidelium, qui in dies magis invalescunt, defendi possit, quam generali bellica motione, que, ut nemo ignorat, maximum affert omnibus incommodum et

detrimentum, modicam vero vel nullam defensionis utilitatem, praesertim contra Tartaros, continuos et anniversarios hostes nostros et quorum incursiones frequentiores ac celeriores fieri consueverunt, quam illi tanta moles generalis motionis quicquam obstare possit. Verum nuntiis terrestribus vel iussu vestro, vel suismet consiliis nobiscum et cum consiliariis nostris minime consentientibus, cum nihil a nobis aliud statui potuerit, quo et regnum a levioribus incursionibus defendi et cesar Tartarorum stipendio condito in societate et amicitia contineri posset, qua dissuta magnum procul dubio et praesens ab illo immineret periculum. Non habentes praeterea ullum foedus cum imperatore Turcorum, cuius vis continuo magis ac magis protenditur ac prosperatur, nolentesque in tantis discriminibus tamque angustis et difficillimis temporibus regnum absque aliqua defensione relinquere et in liberam praedam hostibus exponere, cum aliud magis utile et opportunum nihil statui potuerit, hoc quod nobis est debitum, videlicet generalem belli motionem, licet gravi et invitissimo animo statuimus et decernimus; volentes nihilominus, quod iustitia subditis nostris in omnibus causis et actionibus fieret, ut post primas et secundas restium litteras non secus quam in media pace iudicia tam terrestria quam etiam castrensia exerceantur. Interim autem, quam nos et universi subditi nostri, bellicam expeditionem debentes, se preparare et ad locum designatum convenire poterimus, ne qui insultes Tartarici aliquod nocumentum terris Russiae inferrent, cum maximo quidem incommodo et difficultate nostra mille equites mercenarios conduximus ac eos ad fines illos praemisimus. Quare praesentes litteras in vim primarum restium emittendas duximus, quibus universis et singulis subditis nostris communem bellicam expeditionem de iure vel consuetudine usitata debentibus, mandamus, uti equos et arma pro sua quisque conditione et facultate parata habeat, et ubi necessitas ingrueret nosque aliis litteris illam declaraverimus et regnum ad arma moverimus, possit unusquisque vestrum tempori ad locum designatum et ita ut ad bellum decet venire et vim hostilem reprimere. Et ne quispiam vestrum de hac praeparatione bellica aliquam ignorantiam suam praetendat, volumus, ut unus ad alium sibi viciniorem praesentes litteras restium, cum illas perlegerit, sine mora transmittat, ultimus vero easdem loci capitaneo repraesentet sub amissione bonorum suorum et pro gratia nostra non aliter facturi. Datum Cracoviae feria IV proxima post dominicam Conductus Paschae [15 IV 1523].

B. Secundae litterae restium ad omnes dignitarios et subditos ad bellicam expeditionem obligatos, ut ad bellum contra Turcos parati sint, et ad conventum particularem in Raczysz pro feria secunda post Trinitatis [7 VI 1523] futurum conveniant de modo proficiscendi ad bellum sine damnis rusticorum et colonorum consultaturi.

Universis et singulis etc. Quia certum habemus documentum, imperatorem Turcorum potita Rhodo¹ et aliis successibus suis insolentiorum factum, conatum suum adversus istas regiones convertisse easque vastare instituisse, et quia etiam cum Tartaris nullum certum finem habemus, quos hactenus annuo stipendio continebamus, verentes nos, ne regnum sub moderna debili defensione, quam proprio nostro sumptu ordinavimus, ad casum aliquem deveniret, praesentes litteras in vim secundarum restium emittendas duximus, quibus vobis universis subditis nostris bellicam expeditionem debentibus mandamus, ut equos et arma pro sua quisque conditione et facultate parata habeatis, ut cum per tertias restium litteras vobis tempus et locum declarabimus, possitis absque mora, periculo ac necessitati reipublicae adesse. Et quia in conventu praeterito praetermisimus consulere de modo ad bellum proficiscendi ordinato, ne damna ecclesiasticorum et fletus miserorum colonorum, qui pro hostibus habentur², divinam in nos ultionem concitaret, et regnum istis domesticis damnificationibus citius in desolutionem et interitum laberetur. statuimus conventum particularem in N. pro feria secunda proxima post festum sanctae Trinitatis futurum [7 VI 1523] hortamurque omnes et mandamus, ut ad ipsum conventum una cum palatino et castellanis vestris conveniatis et communibus consiliis de ipso modo proficiscendi ordinato et absque damno hominum ducendo consulatis et inter vos statuatis. Et ne quispiam vestrum de hac praeparatione bellica et ipso conventu per nos indicto ignorantiam suam praetendat, volumus,

¹ Mowa tu o zdobyciu wyspy Rodos przez sułtana Sulejmana II. Nastąpiło to w końcu 1522 r.

² Por. wyżej, konstytucje sejmu piotrkowskiego 4 listopada 1521 – 7 stycznia 1522 r., I, art. 7.

ut unus ad alium sibi viciniorem praesentes litteras restium, cum illas perlegerit, sine mora transmittat, ultimus vero easdem loci capitaneo repraesentet sub amissione bonorum et pro gratia nostra non aliter facturi. Datum Cracoviae sabbato proximo ante dominicam Rogationum [9 V 1523]³.

³ Do wici tych dołączony też został mandat królewski z tej samej daty, skierowany do wojewodów i kasztelanów; powtarzał on niepokojącą widać króla wiadomość o zdobyciu wyspy Rodos przez Turków i kazał gotować się do wojny. Por. AT, t. VI, 1857, nr 226, s. 264.